

HIÁBA MIND...

*Hiába mind, a régi istenekben
Nincs már hited, kövekké dermedeztek.
Elporlanak, s új istent nem találsz,
Mely a salakból újra fölemelne. -
El fogsz pusztúlni, korcsúlt nemzedék.
(Madách)*

Az egyik negyedik gimnazista fiú a fiatal, kezdő tanárnőnek beadott dolgozata végére felírta telefonszámát – természetesen(?) az osztályba járó barátnőjének lelkes röhgése mellett.

Néhány éve nem a kocsma elől, hanem a gyermekorvosi rendelő udvaráról lopták el a gyermekülésekkel felszerelt biciklimet.

Új ablakokat csináltattam. A fél város hülyének nézett, mert bár a biztosító látatlanban kifizette volna az üveges számláját, nem éltem a lehetőséggel, hiszen nem törésről, hanem új üvegről volt szó.

Látom a tévében, hogy Felfuvalkodott Középszer papírokat lobogtat: neki joga van az ország előtt egy jelen nem lévő embert lehülyézni, meg különben is a kurvaanyázás csak egy szófordulat stb. Ezek szerint a nyilvánosság üdvöskéje papíroktól teszi függővé az elemi emberi megnyilvánulásait!? Lehet-e egy ily mértékben heteronóm ember közvélemény-formáló?

Nem folytatom. Mélységesen egyetértek azokkal, akik az elmúlt évtizedek (köztük a kilencvenes évek) legfőbb

A Taní-tani körkérdésére írt szöveg 2001 tavaszán

bűnének a társadalom értékrendjének szétzilálását, a szolidaritás, az autonómia kiirtását tartják, és azt mondják, ezt a sebet lehet a leglassabban, legnehezebben begyógyítani (ha egyáltalán lehet).

Gyermekeink még inkább kiszolgáltatottak az érték nélküli kor veszélyeinek. Mindent meg kell próbálnunk, hogy legalább néhány útjelzőt, kiigazodási pontot, fix pontot megmutassunk, felajánljunk nekik. Talán nem túlzok, ha azt mondom, jó néhányunkat csak ez a feladat tart ebben a korhadt, kizsigerelt, ugyanakkor horrorisztikus magyar iskolában.

Mert létezik erkölcsi nevelés. Sőt. Ez az egész munkánk legfontosabb szintje. Hiszen fontos lehet a primér ismeretek átadása is, még fontosabb a matematikai, történelmi stb. szemléletmód kialakítása, de az iskolában mégiscsak az a legjobb, hogy a munka közben számtalan megoldandó helyzet adódik. Hogyan reagálok arra, ha az egyik gyerek fölényeskedik, ha gúnyolódik, ha megpróbál becsapni, ha nyalizik. Hogyan reagál mindezekre a másik tanár, hogyan az osztálytárs. Hogyan reagál a gyerek arra, ha én vagyok szemét, igazságtalan. Még a matematika tanítása közben is egészen sok lehetőség nyílik a nevelésre, alig kevesebb, mint az irodalomórakon, filmórakon, drámaórakon.

Miért nincs igazi látszata ennek a munkának? Nyilván az iskola mai állapota is oka eredménytelenségünknek. A jó irányú erkölcsi neveléshez ugyanis nyugalomra, kiegyensúlyozottságra, sok-sok időre, elmélyülésre lenne szükség. Ami természetesen nincs meg akkor, ha a gyerekeknek negyven órájuk van egy héten, ha a tanárok a heti harminc óra mellett még valami kenyérkereső foglalatosságot is kénytelenek űzni, ha egy-egy iskola léte néha attól függ, ki tud-e nyírni egy másik iskolát, ha akkor vagy jó tanár, ha tanítványaid időrendi sorrendbe

tudják állítani Bessenyei György tizenöt művét (anélkül, hogy akár egy sorát is olvasták volna), ha a tanár egyedüli biztonsága a szaktárgya, ezért aztán egyetemi anyagot nyomtat csak azért, hogy megmutassa, ő is ember stb.

Ha valaki komolyan gondolja, hogy gyermekeink erkölcsi-etikai nevelése életbevágó, akkor rendbe hozza az egész iskolát az alapoktól kezdve. A baj az, hogy az elmúlt két évtizedben ennek még a szándékát se nagyon láttam.

Az etika tantárgy bevezetése így aztán csak pótcselekvés, főleg akkor, ha semmi sem változik az iskolai környezetben. El kellene gondolkoznunk azon a felmérésen, amely kimutatta, hogy a fiatalok bűnözők a nem bűnöző kortársaknál sokkal pontosabban tudják, mit szabad, mit nem, melyik bűn mennyire súlyos, hiszen többször hallják őket, - de jellemük kialakulásában a környezetnek, a mintának sokkal nagyobb a szerepe, mint a tanoknak.

Ennek ellenére akár jó is lehet ez az új kezdeményezés. Próbáljuk meg kitalálni, mivé alakulhat!

1.változat. Az iskola hajlandó a „komoly” tudományok rovására időt szakítani az etikaórákra. Egy-két olyan tanára is van, aki eléggé nyitott, akinek önálló gondolatai vannak, akit eléggé elfogadnak a gyerekek. Az se baj, ha nem szakjuk az etika: egyrészt a gyerekek látják, hogy az ember olyanokon is gondolkozhat, ami nem a szakmája, másrészt sokkal emberibb, szimmetrikusabb a kapcsolat, ha nincs a tanár háta mögött a szakból adódó magabiztosság, felsőbbrendűség (már régen, a médiaoktatással kapcsolatban is eszembe jutott, hogy talán nem is lenne rossz, ha minden tanár tarthatna heti két órát olyan témából, amelyben nem szakember). Ezek a tanárok igyekeznek minden témához megtalálni azt a lényeg-